Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

18 päivänä heinäkuuta 2013*

Ennakkoratkaisupyyntö — Maatalous — Yhteiset markkinajärjestelyt — Asetus (ETY) N:o 3665/87 — Vientituki — Vientiin tarkoitetun tuotteen kulkeutuminen muualle — Viejän velvollisuus palauttaa vientituet — Se, että toimivaltaiset viranomaiset pidättäytyvät antamasta tietoja sellaisen sopimuskumppanin luotettavuudesta, johon kohdistuu petosepäily, ei ole ylivoimainen este

Asiassa C-99/12,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunal de première instance de Bruxelles (Belgia) on esittänyt 9.2.2012 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 24.2.2012, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Eurofit SA

vastaan

Bureau d'intervention et de restitution belge (BIRB),

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Berger sekä tuomarit E. Levits ja J.-J. Kasel (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: V. Trstenjak,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Eurofit SA, edustajanaan avocat S. Woog,

— Belgian hallitus, asiamiehinään M. Jacobs ja J.-C. Halleux, avustajinaan avocat B. De Moor ja avocat V. van Steenkiste,

— Euroopan komissio, asiamiehinään B. Burggraaf ja D. Triantafyllou,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee maataloustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 27.11.1987 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 3665/87 (EYVL L 351, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 2.12.1994 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 2945/94 (EYVL L 310, s. 57; jäljempänä asetus N:o 3665/87), tarkoitetun ylivoimaisen esteen käsitteen tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on Eurofit SA (jäljempänä Eurofit) ja vastaajana on Bureau d'intervention et de restitution belge (jäljempänä BIRB) ja joka koskee tälle yhtiölle väärennettyjen asiakirjojen perusteella maksettujen vientitukien palauttamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Asetuksen N:o 2945/94 johdanto-osan ensimmäisen ja toisen perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”yhteisön voimassa olevassa lainsäädännössä säädetään vientitukien maksamisesta ainoastaan objektiivisin perustein, erityisesti vientituotteen määrän, lajin ja ominaisuuksien osalta sekä maantieteellisen määräpaikan osalta; saatujen kokemusten perusteella yhteisön talousarviota vahingoittavien sääntöjenvastaisuuksien ja erityisesti petosten torjuntaa olisi vahvistettava; tässä tarkoituksessa on tarpeen säätää perusteettomasti maksettujen määrien takaisinperinnästä sekä seuraamuksista viejien kannustamiseksi yhteisön lainsäädännön noudattamiseen,

vientitukijärjestelmän moitteettoman toiminnan varmistamiseksi seuraamuksia olisi sovellettava virheen subjektiivisesta syystä riippumatta; joissakin tapauksissa olisi kuitenkin oltava soveltamatta seuraamusta, erityisesti jos kyseessä on ilmeinen toimivaltaisen viranomaisen tunnustama erehdys, sekä säätää ankarampia seuraamuksia, kun teko on tahallinen”.

4 Asetuksessa N:o 3665/87 säädettiin maataloustuotteita Euroopan unionin alueen ulkopuolelle vievien toimijoiden mahdollisuudesta saada vientitukea.

5 Asetuksen N:o 3665/87 5 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. Vaihtelevan tai vaihtelemattoman tuen maksaminen edellyttää tuotteen yhteisön tullialueelta viennin lisäksi sitä, että tuote, jollei se ole tuhoutunut kuljetuksen aikana ylivoimaisen esteen vuoksi, on tuotu kolmanteen maahan tai tarvittaessa tiettyyn kolmanteen maahan 12 kuukauden kuluessa vienti-ilmoituksen hyväksymispäivästä:–

– – –

3. Kun tuote on yhteisön tullialueelta viennin jälkeen tuhoutunut kuljetuksen aikana ylivoimaisen esteen vuoksi, maksetaan:

— kun kyseessä on vaihteleva tuki, 20 artiklan säännösten mukaisesti määriteltävä osuus tuesta,

— kun kyseessä on vaihtelematon tuki, tuki kokonaisuudessaan.”

6 Saman asetuksen 11 artiklan 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Kun huomataan, että viejä on vientitukea saadakseen hakenut sovellettavaa suurempaa tukea, kyseiselle vientitapahtumalle kuuluva tuki on vietyyn tavaraan sovellettava tuki, josta on vähennetty summa, joka on:

a) puolet haetun tuen ja toteutuneeseen vientiin sovellettavan tuen erotuksesta;

b) haetun tuen ja toteutuneeseen vientiin sovellettavan tuen erotusta kaksinkertaisena, jos viejä on tarkoituksellisesti antanut vääriä tietoja.–

–– –

Edellä a alakohdassa tarkoitettua seuraamusta ei sovelleta:

— voittamattoman esteen sattuessa,

— joissakin poikkeustapauksissa, joihin viejä ei voi vaikuttaa ja jotka ilmenevät toimivaltaisten viranomaisten hyväksyttyä vienti- tai maksuilmoituksen, ja edellyttäen, että viejä ilmoittaa heti tilanteen havaittuaan siitä toimivaltaisille viranomaisille 47 artiklan 2 kohdassa säädetyssä määräajassa, jolleivät nämä jo ole havainneet haettua tukea sääntöjen vastaiseksi,

— kun haetussa tuessa on selvä virhe, jonka toimivaltainen viranomainen havaitsee,–

–– –

Kun a tai b alakohdassa tarkoitetun vähennyksen tuloksena on negatiivinen määrä, sen maksaa viejä.

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

7 Eurofit on belgialainen yhtiö, joka toimii maidonjalostuksen ja Euroopan unionin ulkopuolelle suuntautuvan maitotuotteiden viennin alalla.

8 Heinäkuussa 1996 Eurofit vei voita Albaniaan Italian kautta. Tavara oli tarkoitus kuljettaa kuorma-autolla Bariin (Italia) ja sieltä laivalla Albaniaan.

9 Viennistä vastaava italialainen välittäjä oli Di Fenza & Figli -niminen italialainen yhtiö. Tavarat piti maksaa ennen toimitusta ja pankkitakauksen piti kattaa vientituen määrä.

10 Ensimmäinen toimitus antoi aiheen epäillä välittäjän luotettavuutta. Tavarat ohjattiin Napoliin (Italia), varastointipaikka ei ollut tiedossa eikä Napolin ja Albanian välillä ollut laivayhteyttä.

11 Otettuaan yhteyttä Belgian konsuliviranomaisiin Napolissa Eurofit päätti kotiuttaa tavaroita kuljettavan kuorma-auton ja ilmoitti BIRB:lle tästä päätöksestä.

12 Kyseisen välittäjän vakuutteluiden jälkeen Eurofit lähetti matkaan uuden kuorma-auton lastinaan 22 tonnia voita. Kuorma-auto saapui Bariin 14.8.1996.

13 BIRB ilmoitti Eurofitille 10.9.1996 vastaanottaneensa toimivaltaisilta viranomaisilta peräisin olevan T5-asiakirjan tarvittavine leimoineen ja maksoi ensimmäisen vientituen, jonka määrä oli 1 521 670 BEF.

14 Lisäksi Di Fenza lähetti Eurofitille asiakirjan, jonka Italian valtiovarainministeri oli osoittanut Eurofitille, ja asiakirjan vietyjen tavaroiden liikkeeseen saattamisesta Albaniassa.

15 Eurofit toteutti 26.9.1996 toisen lähetyksen, jonka Di Fenza maksoi käteisellä. Vientituen vakuudeksi annettu sekki osoittautui kuitenkin katteettomaksi.

16 BIRB vahvisti 31.10.1996 vastaanottaneensa tätä toista lähetystä koskevan T5-asiakirjan.

17 Heinä- ja marraskuun 1996 välisenä aikana Eurofit lähetti matkaan yhteensä kymmenen kuorma-autoa, joista kukin kuljetti 22 tonnia voita.

18 Eurofit sai BIRB:ltä viiden ensimmäisen kuorma-auton ja seitsemännen kuorma-auton toimituksista vientitukia, joiden määrä on 9 266 133 BEF (229 701,44 euroa).

19 Sitä vastoin BIRB jäädytti tuet kuudennella, yhdeksännellä ja kymmenennellä kuorma-autolla kuljetettujen tavaroiden osalta.

20 Kahdeksannen kuorma-auton osalta, jonka Italian viranomaiset olivat takavarikoineet, Eurofit nosti toimivaltaisessa italialaisessa tuomioistuimessa kanteen herra Di Fenzaa vastaan. Vuonna 2003 hänet tuomittiin rikosoikeudelliseen rangaistukseen T1- ja T5-asiakirjojen väärentämisen vuoksi.

21 Kävi ilmi, etteivät viedyt tavarat olleet todennäköisesti koskaan poistuneet Euroopan unionin alueelta ja että BIRB:lle lähetetyt asiakirjat olivat väärennettyjä.

22 BIRB vaati 10.3.1998 Eurofitiä palauttamaan perusteettomasti maksetut vientituet korotettuina määrillä, jotka vastaavat asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 1 kohdassa säädettyä seuraamusta. Tämän jälkeen BIRB ei kuitenkaan vaatinut tätä samaa seuraamusta vastaavaa määrää.

23 Eurofit ehdotti heinäkuussa 1999 saamiensa vientitukien palauttamista BIRB:lle täsmentäen kuitenkin, ettei tämä maksu sulje pois sen oikeutta nostaa kanne BIRB:tä vastaan.

24 Eurofit nosti syyskuussa 2001 kanteen BIRB:tä vastaan ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, jotta viimeksi mainittu määrättäisiin palauttamaan kyseiset vientituet, joiden määrä on 229 701,43 euroa, sekä maksamaan kuudennen, kahdeksannen, yhdeksännen ja kymmenennen kuorma-auton osalta vientituet, joiden määrä on 164 299,79 euroa. Lisäksi Eurofit vaati vapautusta seuraamuksista vientitodistusten käyttämättä jättämisen vuoksi.

25 Eurofitin vaatimus perustuu asetuksessa N:o 3665/87 tarkoitettuun ylivoimaisen esteen periaatteeseen, jolla tarkoitetaan sellaisia epätavallisia ja ennalta arvaamattomia olosuhteita, joihin toimija ei ole pystynyt vaikuttamaan ja joiden seurauksia ei olisi voitu välttää kaikesta noudatetusta huolellisuudesta huolimatta.

26 Vaikka Eurofit myöntää, että pelkästään sitä seikkaa, että sen sopimuskumppani Di Fenza oli syyllistynyt väärinkäytöksiin, ei voida pitää ylivoimaisena esteenä, koska sopimuskumppanin valinta katsotaan talouden toimijan toiminta-alaan kuuluvaksi riskiksi, johon tämä pystyy vaikuttamaan, se väittää tukeutuen asiassa C-61/98, De Haan, 7.9.1999 annettuun tuomioon (Kok., s. I-5003), että se voi hyötyä ylivoimaista estettä koskevasta poikkeuksesta, koska toimivaltaiset viranomaiset ovat asenteellaan estäneet sitä päätymästä oikeaan käsitykseen kyseessä olevan liiketoimen riskeistä eivätkä ne ole neuvoneet sitä luopumaan kyseisen vientitoiminnan aloittamisesta tai jatkamisesta.

27 BIRB kiistää syyllistyneensä mihinkään virheeseen ja arvioi päinvastoin, ettei Eurofit ole noudattanut tarvittavaa huolellisuutta välttyäkseen kärsimästä vahinkoa. Edellä mainitusta asiasta De Haan BIRB toteaa, että se on annettu eri säännöskehyksessä kuin se, jota sovelletaan pääasiassa, eikä sitä näin ollen voida soveltaa asetuksen N:o 3665/87 säännöksiin.

28 BIRB:n väitteestä, jonka mukaan se ei ole tehnyt mitään virhettä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, ettei Eurofitin esiin tuomaa ylivoimaista estettä voida samastaa toimivaltaisten kansallisten viranomaisten tekemään virheeseen. Sen sijaan se katsoo, että se, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset olivat mahdollisesti tietoisesti pitäneet Eurofitin tietämättömänä sen omaa vientitoimintaa koskevista seikoista, sekä se, etteivät ne tarkastaneet tulliasiakirjoja, vaikkakin se oli hyväksyttävää vireillä olevan rikostutkinnan vuoksi, on merkityksellistä arvioitaessa ylivoimaisen esteen käsitettä, koska tämän vuoksi Eurofitin arvio sopimuskumppaninsa luotettavuudesta vääristyi.

29 Näissä olosuhteissa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätti lykätä asian ratkaisemista ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Kun toimivaltaiset viranomaiset pidättäytyvät antamasta pyydettyjä tietoja tai ne antavat tietoisesti virheellisiä tietoja talouden toimijalle ja vääristävät siten sen arviointia sellaisen sopimuskumppanin luotettavuudesta, johon kohdistuu petosepäily, voidaanko katsoa, että kyseessä on maataloustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä annetussa asetuksessa N:o 3665/87 tarkoitettu ylivoimainen este?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii kysymyksellään selvittämään, onko asetuksen N:o 3665/87 säännöksiä tulkittava siten, että se, etteivät toimivaltaiset kansalliset viranomaiset anna viejälle tietoja sen sopimuskumppanin petosepäilystä, muodostaa tässä asetuksessa tarkoitetun ylivoimaisen esteen.

31 Aluksi on huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ylivoimaisen esteen käsite on ymmärrettävä yleisesti sellaisina epätavallisina ja ennalta arvaamattomina olosuhteina, joihin siihen vetoavan ei ole ollut mahdollista vaikuttaa ja joiden seurauksia ei olisi voitu välttää kaikesta noudatetusta huolellisuudesta huolimatta (asia 145/85, Denkavit België, tuomio 5.2.1987, Kok., s. 565, 11 kohta; asia C-377/03, komissio v. Belgia, tuomio 5.10.2006, Kok., s. I-9733, 95 kohta ja asia C-218/09, SGS Belgium ym., tuomio 18.3.2010, Kok., s. I-2373, 44 kohta).

32 Koska ylivoimaisen esteen käsitteen sisältö ei ole samanlainen kaikilla unionin oikeuden soveltamisaloilla, sen merkitys on määritettävä sen oikeudellisen yhteyden mukaan, jota sen vaikutusten on tarkoitettu koskevan (ks. mm. asia C-12/92, Huygen ym., tuomio 7.12.1993, Kok., s. I-6381, 30 kohta; asia C-124/92, An Bord Bainne Co-operative ja Compagnie Inter-Agra, tuomio 13.10.1993, Kok., s. I-5061, 10 kohta ja em. asia SGS Belgium ym., tuomion 45 kohta).

33 Asetuksen N:o 3665/87 osalta on todettava, että sen 5 ja 11 artiklassa, jotka koskevat vientituen maksuedellytyksiä sekä perusteettomasti maksettujen määrien palauttamista ja sovellettavia seuraamuksia, viitataan nimenomaisesti ylivoimaiseen esteeseen.

34 Näissä säännöksissä täsmennetään ja rajoitetaan ylivoimaisen esteen vaikutuksia vientitukien osalta (ks. vastaavasti asia C-263/97, First City Trading ym., tuomio 29.9.1998, Kok., s. I-5537, 41 kohta).

35 Ensimmäiseksi asetuksen N:o 3665/87 5 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, että tuen maksaminen edellyttää sen lisäksi, että tuote on viety Euroopan unionin tullialueelta, sitä, että tuote on tuotu kolmanteen maahan (ks. vastaavasti em. asia First City Trading ym., tuomion 27 kohta

ja em. asia SGS Belgium, tuomion 40 kohta). Pääasian tosiseikkojen tapahtuessa voimassa olleessa unionin lainsäädännössä säädetään vientitukien maksamisesta ainoastaan objektiivisin perustein, erityisesti vientituotteen määrän, lajin ja ominaisuuksien osalta sekä maantieteellisen määräpaikan osalta (asia C-210/00, Käserei Champignon Hofmeister, tuomio 11.7.2002, Kok., s. I-6453, 40 kohta).

36 Tästä poikkeavasti asetuksen N:o 3665/87 5 artiklan 3 kohdassa kuitenkin säädetään, että vientituki maksetaan, kun tuote on yhteisön tullialueelta viennin jälkeen tuhoutunut kuljetuksen aikana ylivoimaisen esteen vuoksi siten, ettei sitä ole voitu saattaa kulutukseen viennin kohteena olevassa kolmannessa maassa (em. asia SGS Belgium ym., tuomion 43 kohta).

37 Koska kyseinen 5 artiklan 3 kohta on poikkeus normaalista vientitukijärjestelmästä, sitä on tulkittava tiukasti. Koska ylivoimaisen esteen olemassaolo on välttämätön edellytys, jotta viedyille tavaroille, joita ei ole saatettu kulutukseen viennin kohteena olevassa kolmannessa maassa, voidaan maksaa vientitukea, tästä seuraa, että tätä käsitettä on tulkittava siten, että niiden tapausten lukumäärä, joiden osalta voidaan maksaa vientitukea, säilyy vähäisenä (em. asia SGS Belgium ym., tuomion 46 kohta ja analogisesti asia C-38/07 P, Heuschen & Schrouff Oriëntal Foods Trading v. komissio, tuomio 20.11.2008, Kok., s. I-8599, 60 kohta).

38 Toiseksi asetuksen N:o 3665/87 11 artiklasta on todettava, että asetuksen N:o 2945/94 ensimmäisestä ja toisesta perustelukappaleesta ilmenee, että saatujen kokemusten perusteella unionin talousarviota vahingoittavien sääntöjenvastaisuuksien ja erityisesti petosten torjuntaa olisi vahvistettava ja että tässä tarkoituksessa on tarpeen säätää perusteettomasti maksettujen määrien takaisinperinnästä sekä seuraamuksista, koska virheen subjektiivisella näkökulmalla ei ole vaikutusta tältä osin (ks. vastaavasti em. asia Käserei Champignon Hofmeister, tuomion 40 ja 60 kohta). Näin ollen tässä 11 artiklassa viejän todetaan olevan seuraamusten uhalla vastuussa ilmoituksen paikkansapitävyydestä ja siinä otetaan huomioon nimenomaan sen rooli viimeisenä toimijana maataloustuotteiden valmistus-, jalostus- ja vientiketjussa (ks. vastaavasti em. asia Käserei Champignon Hofmeister, tuomion 62 ja 81 kohta).

39 Seuraamuksesta asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a ja b alakohdassa säädetään, että kun viejä on hakenut tukea, joka on suurempi kuin tosiasiallisesti vietyyn tavaraan sovellettava tuki, josta on vähennettävä joko summa, joka on puolet haetun tuen ja toteutuneeseen vientiin sovellettavan tuen erotuksesta, tai summa, joka vastaa haetun tuen ja sovellettavan tuen erotusta kaksinkertaisena, jos viejä on tarkoituksellisesti antanut vääriä tietoja.

40 Näin ollen vain seuraamuksen taso nousee, jos kyseessä on tarkoituksellinen teko, ja 11 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdassa säädettyä seuraamusta sovelletaan myös, jos viejä ei ole toiminut virheellisesti. Tässä viimeksi mainitussa tapauksessa 11 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädettyä seuraamusta voidaan jättää soveltamatta vain saman säännöksen kolmannessa alakohdassa tyhjentävästi luetelluissa tapauksissa (asia C-143/07, AOB Reuter, tuomio 24.4.2008, Kok., s. I-3171, 17 kohta).

41 Asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa lueteltuja poikkeuksia ovat muun muassa ylivoimainen este, tietyt poikkeustapaukset, joihin viejä ei voi vaikuttaa, ja haetun tuen selvä virhe, jonka toimivaltainen viranomainen havaitsee.

42 On kuitenkin muistutettava, että näissä säännöksissä viejät vapautetaan seuraamusten maksamisesta mutta ei vientituen ennakkomaksujen palauttamisesta (ks. vastaavasti em. asia First City Trading ym., tuomion 46 kohta).

43 Unionin tuomioistuin on todennut tältä osin, että asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 1 kohdan kolmanteen alakohtaan sisältyvään tyhjentävään luetteloon ei voida lisätä uutta vapauttavaa edellytystä eli tapausta, jossa viejä ei ole toiminut virheellisesti. Vaikka viejän sopimuskumppanin virheellinen menettely tai virhe voi olla seikka, johon viejä ei voi vaikuttaa, ne ovat kuitenkin tavanomaisia

kaupallisia riskejä, joita ei voida pitää ennalta-arvaamattomina liiketoiminnassa. Viejällä on vapaus valita sopimuskumppaninsa ja sen on ryhdyttävä asianmukaisiin varotoimiin joko sisällyttämällä näiden kanssa tekemiinsä sopimuksiin asianmukaiset ehdot tai ottamalla erityinen vakuutus (ks. vastaavasti em. asia Käserei Champignon Hofmeister, tuomion 80 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja em. asia AOB Reuter, tuomion 36 kohta).

44 Nyt käsiteltävässä asiassa on huomautettava, että pääasian tosiseikat eivät muodosta asetuksen N:o 3665/87 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua ylivoimaista estettä.

45 Kyseessä olevien tavaroiden, jotka eivät olleet, kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, todennäköisesti koskaan poistuneet Euroopan unionin alueelta, ei voida katsoa tuhoutuneen kuljetuksen aikana asetuksen N:o 3665/87 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

46 Eurofit ei voi myöskään vedota asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettuun ylivoimaiseen esteeseen. On nimittäin kiistatonta, että Eurofitin sopimuskumppanille määrättiin rikosoikeudellinen seuraamus asiakirjojen väärentämisestä vientitukien yhteydessä. Tämän tuomion 43 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti tällainen seikka on kuitenkin liiketoimintaan sisältyvä tavanomainen kaupallinen riski, eikä sitä näin ollen voida pitää ennalta-arvaamattomana sopimussuhteissa, jotka liittyvät vientiin, jolle maksetaan vientitukea.

47 Muilta osin on todettava, että vaikka senkaltainen tullihallinnon toiminta kuin se, josta BIRB:tä moititaan pääasiassa ja jossa viejälle ei anneta tietoja tai jopa annetaan tarkoituksellisesti virheellisiä tietoja, voidaan ottaa huomioon arvioitaessa tiettyjä asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettuja erityistapauksia, tällainen menettely ei voi kuitenkaan vapauttaa kyseessä olevaa viejää velvollisuudestaan palauttaa perusteettomasti saadut vientituet (ks. analogisesti em. asia Heuschen & Schrouff Oriëntal Foods Trading v. komissio, tuomion 65 kohta).

48 Edellä mainitussa asiassa De Haan annetulla tuomiolla ei aseteta kyseenalaiseksi tätä toteamusta. Yhtäältä tämän tuomion 32 kohdassa nimittäin todettiin, että sellaisen tutkimuksen tarpeilla, jonka tarkoituksena on toteutetun tai valmisteltavan petoksen tekijöiden tai osallisten tunnistaminen ja kiinnisaaminen, voidaan perustella se, ettei sille talouden toimijalle, jota asia ensisijaisesti koskee, ole tarkoituksella osaksi tai lainkaan ilmoitettu tutkimukseen liittyvistä seikoista. Toisaalta saman tuomion 53 ja 54 kohdassa todettiin, että tällaisen tutkimuksen tarpeet voivat, silloin kun maksamisvelvollinen ei ole syyllistynyt mihinkään vilpilliseen menettelyyn tai laiminlyöntiin, tasapuolisuuden vuoksi muodostaa tässä asiassa kyseessä oleviin tosiseikkoihin sovellettavassa lainsäädännössä eli tuonti- ja vientitullien palautuksesta tai peruutuksesta 2.7.1979 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1430/79 (EYVL L 175, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 7.10.1986 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3069/86 (EYVL L 286, s. 1), 13 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun erityistilanteen.

49 Kaiken edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että se, etteivät toimivaltaiset tulliviranomaiset anna viejälle tietoja sen sopimuskumppanin petosepäilystä, ei muodosta asetuksessa N:o 3665/87 ja erityisesti sen 11 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettua ylivoimaista estettä. Vaikka tällainen tietojen antamatta jättäminen voi muodostaa asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetun erityistilanteen, se ei voi kuitenkaan vapauttaa tätä viejää velvollisuudestaan palauttaa perusteettomasti saadut vientituet, ja tämä viejä vapautetaan yksinomaan samaan 11 artiklaan perustuvien seuraamusten maksamisesta.

Oikeudenkäyntikulut

50 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Se, etteivät toimivaltaiset tulliviranomaiset anna viejälle tietoja sen sopimuskumppanin petosepäilystä, ei muodosta maataloustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 27.11.1987 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 3665/87, sellaisena kuin se on muutettuna 2.12.1994 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 2945/94, ja erityisesti sen 11 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettua ylivoimaista estettä. Vaikka tällainen tietojen antamatta jättäminen voi muodostaa asetuksen N:o 3665/87, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 2945/94, 11 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetun erityistilanteen, se ei voi kuitenkaan vapauttaa tätä viejää velvollisuudestaan palauttaa perusteettomasti saadut vientituet, ja tämä viejä vapautetaan yksinomaan samaan 11 artiklaan perustuvien seuraamusten maksamisesta.

Allekirjoitukset